

Баніт Ольга

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН
України, відділ андрагогіки,
olgabanit@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0001-9002-6439>

Banit Olga

Ivan Ziazium Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of
Ukraine, Andragogy Department,
olgabanit@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0001-9002-6439>

ОНЛАЙН-ФОРМАТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ONLINE FORMATS OF ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5775996>

Анотація. Онлайн-формати організації навчального процесу класифіковано автором на три групи: лекційно-семінарські, тренінгові й коучингові. Лекційно-семінарський формат охоплює лекційні, семінарські заняття та онлайн-курси; тренінговий – навчальні, психологічні тренінги, бізнес-тренінги корпоративного типу, марафони; коучинговий формат як окремий вид навчальної діяльності і як VIP-програма. Проаналізовано особливості кожної групи, їхні переваги й можливості.

Ключові слова: онлайн-навчання, онлайн-курс, онлайн-лекція, веб-конференція, вебінар, онлайн-тренінг, коучинг.

Abstract. The online formats of the organization of the educational process are classified by the author into three groups: lecture-seminar, training and coaching. The lecture-seminar format includes lectures, seminars and online courses; training - educational, psychological trainings, business trainings of corporate type, marathons; coaching format as a separate type of educational activity and as a VIP-program. The peculiarities of each group, their advantages and opportunities are analyzed.

Keywords: online training, online course, online lecture, web conference, webinar, online training, coaching.

Провайдери освітніх послуг перебувають у постійному пошуку нових форматів навчання з метою зацікавити клієнтів і знайти свою нішу на цьому поприщі. З огляду на це й урахуваючи тотальний перехід на віддалену роботу й дистанційну освіту все більш актуальними стають формати навчання в режимі онлайн. Онлайн-навчання передбачає отримання знань та навичок за допомогою комп'ютера або іншого гаджета, підключеного до інтернету в режимі реального часу. Такий вид навчання ще називають e-learning чи електронне навчання, і воно вважається логічним продовженням дистанційного. А слово «онлайн» лише вказує на спосіб здобуття знань та зв'язку викладача зі студентом. Основним питанням під час організації онлайн-навчання є вибір формату викладання та взаємодії викладача зі студентами/слухачами.

Аналіз онлайн-форматів організації навчального процесу, що пропонуються нині різними провайдерами освітніх послуг, уможливорює класифікувати їх на три групи: лекційно-семінарські, тренінгові й коучингові.

До першої групи – *лекційно-семінарського формату* можна віднести

різного роду лекційні, семінарські заняття та онлайн-курси. Публічні лекції від найкращих університетів світу доступні в Інтернеті у вигляді як окремих тем так і об'єднаних у повноцінні курси. Наприклад, Массачусетський технологічний інститут, Каліфорнійський університет у Берклі, Гарвардський, Принстонський, Єльський, Стенфордський та інші університети пропонують для безкоштовного скачування багато курсів англійською мовою, включаючи опубліковані конспекти лекцій, екзаменаційні матеріали та домашні завдання для студентів [2]. Чимало викладачів вітчизняних ЗВО мають свої канали на ютубі, де вони викладають відеозаписи лекцій.

Особливість семінарського формату полягає в можливості обговорення матеріалів доповіді чи лекції. Метою їх є закріплення матеріалу та формування навичок професійної полеміки. Інтернет-семінари називають ще вебконференціями. Це онлайн-зустрічі студентів і викладачів для спільної роботи в режимі реального часу, що передбачають демонстрацію презентацій, роботу з документами, відеофайлами, зображеннями тощо. При цьому кожен з учасників знаходиться на своєму робочому місці за комп'ютером перед вебкамерою. Вужчий тип вебконференції називається вебінаром, коли говорить лише викладач, зворотний зв'язок обмежений або мінімальний, наприклад, через вікно чату [1].

Інтернет-середовище надає нині широкі можливості для проведення лекцій, семінарів і онлайн-курсів. Онлайн-курс зазвичай складається з кількох вебінарів чи відеолекцій. Мінікурс може тривати не більше тижня. Інтенсив охоплює 4-6 вебінарних годин на день при загальній тривалості 1-2 дні. Інтенсив можна поєднувати з тривалим курсом. Вебінар або майстер-клас триває зазвичай 1-2 години.

Тренінговий формат має на меті опанування нових знань та відпрацювання практичних навичок у якійсь сфері діяльності або придбання навичок комунікації в типових професійних ситуаціях. Навчальні чи психологічні тренінги дозволяють сформувати навички для бізнесу чи освіти, або вирішити проблеми особистості, наприклад, позбутися небажаних особистих поведінкових патернів. Консалтингові та тренінгові компанії, а також індивідуальні тренери пропонують нині безліч різного роду онлайн-тренінгів для клієнтської аудиторії або компаній (корпоративні тренінги). Є навіть цільові онлайн-курси у вигляді тренінгів, спрямовані на підвищення кваліфікації фахівців вузького профілю.

Особливою популярністю користуються бізнес-тренінги в онлайн-форматі, адже це дозволяє знизити витрати на підвищення кваліфікації персоналу. Бізнес-тренінги корпоративного типу розробляються з урахуванням корпоративної культури, специфіки роботи завдань і стратегічних цілей компанії. Вони допомагають згуртувати команду, сформувати її з розрізнених співробітників, не завжди, можливо, готових до спільної діяльності [3]. Онлайн-тренінги використовуються і в ЗВО, як доповнення до очної чи заочної форми навчання. Онлайн-тренінги можуть проходити і в ігровій формі як квести. Популярною стає гейміфікація, яка робить процес навчання не лише захоплюючим, але й дозволяє використовувати оцінні показники, визначати рейтинг. Довготривалим платним

онлайн-тренінгам часто передують онлайн-марафони. Марафон добре спрацьовує, коли пропонується якийсь серйозний результат або виробляється корисна звичка. Під час марафону тренери зазвичай видають невелику порцію матеріалу, проте є практикум – регулярні практичні завдання, які слухачі виконують разом із тренером у режимі онлайн.

Коучинговий формат відрізняється від попередніх двох тим, що він не є груповим заходом, а передбачає індивідуальні заняття. Це особливий, найчастіше дорогий продукт, коли тренер/коуч і той, хто навчається, займаються віч-на-віч. Коучингові сесії можуть бути окремим видом навчальної діяльності, також можуть входити до дорогих пакетів онлайн-курсу як VIP-програми або обумовлюватися індивідуально як додаткова консультація від тренера. Для коучингових онлайн-сесій важливим є зворотний зв'язок. З цією метою можна використовувати такі Інтернет-інструменти, як скайп, чат, електронна пошта. Скайп-дзвінки доцільно використовувати в тривалих розмовах, розтягнутих на кілька годин. Переваги таких зустрічей в тому, що протягом цього часу можна обговорити кілька питань і одразу ж їх вирішити. При цьому з боку слухача голосовий зворотний зв'язок сприймається як найсерйозніший, люди часто готові платити за нього більше, тому він і входить у дорогі пакети послуг. Чат може бути спільним простором для кількох учасників, де всі розмовляють з усіма і з коучем/тренером. Такий вид зворотного зв'язку доцільний в командній роботі, де потрібно підтримувати один одного. Учасники командного чату – це переважно закриті групи. Зазначимо, що скайп і чат передбачають спілкування в синхронному режимі, електронна пошта підходить для постійного щоденного зв'язку в асинхронному режимі.

Підсумовуючи, зазначимо, що з кожним роком потенціал онлайн-освіти буде зростати. Інтернет робить навчання доступним та популярним, і наразі фахівці намагаються знайти все більш вдалі, дієві та комфортні підходи до процесу навчання. Відтак перспективою подальших розробок може бути аналіз інструментів та додатків, що допомагають структурувати навчальний процес й урізноманітнити його за допомогою нових форматів.

Список використаних джерел

1. Блог Центру навчальних та інноваційних технологій УКУ. URL: <http://ceit-blog.ucu.edu.ua/resursy/onlajn-kursy/platformy/>
2. Лекції провідних університетів світу. URL: <https://www.ngma.su/uchebnaya-rabota/ebs/lektsii-vedushchikh-vuzov.php>
3. Професійне бізнес-навчання в онлайн і офлайн форматі. URL: <http://surl.li/aoejt>